

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Autentiškas vertimas
Vyriausybės kanceliarijos
Administravimo departamentas
2022 06 16*

KETVIRTASIS SKYRIUS

NUTARIMAS

Peticija Nr. 17969/10
Janina Gelena SELINA
prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Ketvirtasis skyrius), 2017 m. rugsėjo 5 d. posėdžiaujant komitetui, sudarytam iš:

pirmininko Paulo Pinto de Albuquerque,
teisėjų Egidijaus Kūrio,
Iulia Motoc

ir *skyriaus kanclerio pavaduotojo* Andrea Tamietti,
atsižvelgdamas į 2010 m. kovo 24 d. pateiktą peticiją,
atsižvelgdamas į atsakovės Vyriausybės pateiktas pastabas ir pareiškėjos pateiktą atsakymą su pastabomis,
po svarstymo skelbia tokį nutarimą:

FAKTAI

1. Pareiškėja Janina Gelena Selina yra Lietuvos pilietė, gimusi 1950 m. ir gyvenanti Vilniuje. Pareiškėjai Teisme atstovavo Vilniuje praktikuojantis advokatas A. Bambalas.
2. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) atstovavo jos atstovė K. Bubnytė.
3. Šalių pateiktas faktinės bylos aplinkybes galima apibendrinti taip:

A. Pareiškėjos nuosavybės teisių atkūrimas

4. 1992 m. pareiškėjos motina kreipėsi į Lietuvos valdžios institucijas su prašymu atkurti nuosavybės teises į jos uošvio žemę.

5. Nenustatytą dieną mirė pareiškėjos motina ir pareiškėja tapo jos įpėdine.

6. 1998 m. liepos 7 d. Vilniaus apskrities viršininko administracija (toliau – VAVA) nusprendė, kad pareiškėjai bus atkurtos nuosavybės teisės į 1,1021 ha žemės, suteikiant jai namų valdos žemės sklypą.

7. 2003 m. liepos mėnesį VAVA Vilniaus miesto savivaldybės administracijai (toliau – VMSA) nurodė, jog pareiškėja pageidauja, kad nuosavybės teisės jai būtų atkurtos natūra, ir paprašė VMSA, be kita ko, nustatyti, ar žemė nėra valstybės išperkama, o jei nėra, nustatyti žemės sklypo ribas ir parengti žemės sklypo planą. 2003 m. gruodžio mėn. VMSA informavo VAVA, kad žemės sklypo ribos bus nustatytos.

8. 2005 m. gegužės mėn. VAVA paprašė pareiškėjos pateikti žemės sklypo, kuriuo iš pradžių naudojosi jos motinos uošvis, plano originalą ir nurodė, kad tik tada bus sprendžiamas klausimas dėl sklypo grąžinimo. Teismui nepateikta informacija, ar pareiškėja pateikė VAVA plano originalą.

9. 2006 m. gegužės mėn. VMSA nusprendė, kad grąžintinas žemės sklypas yra 0,6857 ha.

10. 2007 m. sausio ir vasario mėn. pareiškėja klausė VAVA, kodėl jai nebuvo atkurtos nuosavybės teisės į 0,6857 ha žemės, esančios po jos namu ir šalia jo.

11. 2007 m. kovo mėn. VAVA informavo VMSA ir pareiškėją, kad 0,6857 ha žemės sklypas, kurio ribos buvo nustatytos 2006 m. gegužės mėn. (žr. šio nutarimo 9 punktą), patenka į Turniškių kraštovaizdžio draustinio teritoriją, kuri yra Verkių regioniniame parke ir negali būti grąžinta natūra. VMSA buvo paprašyta peržiūrėti savo sprendimą ir vietoj jo nustatyti 0,1819 ha žemės sklypo ribas.

12. Pareiškėja nesutiko su šiuo sprendimu ir 2007 m. kovo mėn. paprašė valdžios institucijų nustatyti 0,6857 ha žemės sklypo ribas. Vėliau tą patį mėnesį VAVA jai dar kartą pranešė, kad minėtas žemės sklypas negali būti grąžintas natūra ir kad VMSA turi iš naujo nustatyti namų valdos žemės sklypo ribas.

13. 2007–2009 m. pareiškėja teikė skundus valdžios institucijoms ir nacionaliniams teismams ir prašė įpareigoti VAVA priimti sprendimą dėl nuosavybės teisių atkūrimo į 0,6857 ha žemės sklypą. Jos skundai buvo atmesti.

14. 2009 m. gegužės 4 d. VAVA informavo VMSA, kad Vilniaus miesto žemėtvarkos skyrius patikslino pareiškėjos motinos uošvio turėto žemės sklypo ribas ir nustatė, kad jis iki nacionalizacijos valdė 1,2704 ha žemės.

B. Tolesni pareiškėjos bylos pokyčiai, apie kuriuos pranešta Vyriausybės pastabose

15. Savo pastabose dėl bylos priimtumo ir esmės Vyriausybė informavo Teismą apie šiuos pareiškėjos bylos pokyčius.

16. 2011 m. gegužės 17 ir 26 d. pareiškėjai buvo atkurtos nuosavybės teisės natūra atitinkamai į 0,1703 ha ir 0,2959 ha žemės ir pažymėta, kad nuosavybės teisės į likusius 0,8042 ha bus atkurtos vėliau.

17. 2011 m. liepos mėn. VMSA nustatė, kad nėra galimybių grąžinti papildomus žemės sklypus natūra.

18. 2012 m. vasario mėn. Nacionalinė žemės tarnyba informavo pareiškėją, kad likusi žemės dalis, t. y. 0,8042 ha, turi būti atkurta kitais įstatyme numatytais būdais, ir nurodė, kad vienas iš šių būdų yra pinigine kompensacija. Pareiškėja buvo informuota, kad nuo 2012 m. vasario 1 iki birželio 1 d. ji gali prašyti valdžios institucijų išmokėti jai pinigine kompensaciją. Pareiškėja šia galimybe nepasinaudojo.

19. 2014 m. lapkričio mėn. Nacionalinė žemės tarnyba informavo pareiškėją, kad pakeitus atitinkamą įstatymą bus galima atkurti nuosavybės teisės į likusį žemės sklypą pasirenkant lygiavertį miško plotą. 2015 m. vasario mėn. pareiškėja paprašė atkurti jai nuosavybės teisės, suteikiant lygiavertį miško plotą, išskyrus 0,12 ha sklypą, kurį ji naudotų individualiai statybai.

20. 2015 m. kovo 18 d. Nacionalinė žemės tarnyba nusprendė, jog pareiškėja pageidavo, kad jai būtų suteiktas miško plotas, lygiavertis 0,6842 ha žemės sklypui, į kurį atkuriamos nuosavybės teisės. 2017 m. birželio 1 d. pareiškėjai buvo atkurtos nuosavybės teisės į 0,6842 ha žemės, perduodant jai neatlygintinai nuosavybėn lygiavertį 1,53 ha miško plotą.

21. 2016 m. spalio mėnesį VMSA nusprendė organizuoti papildomą žemės sklypo ribų nustatymą ir patikslinti aptariamo žemės sklypo ribas.

22. Dėl likusios žemės sklypo dalies, į kurią atkuriamos nuosavybės teisės, t. y. 0,12 ha, 2016 m. spalio 21 d. valdžios institucijos surengė posėdį, kuriame pareiškėja galėjo pasirinkti naują sklypą individualiai statybai. Pareiškėja nepasirinko jokio sklypo.

23. 2017 m. vasario 15 d., atlikus papildomus matavimus, VMSA pasiūlė atkurti pareiškėjai nuosavybės teisės į 0,1793 ha žemės ir išnuomoti 0,026 ha. Todėl 2017 m. gegužės 11 d. pareiškėjai buvo grąžinta natūra ne tik 0,1703 ha, nuosavybės teisės į kuriuos jau buvo atkurtos (žr. šio nutarimo 16 punktą), bet ir 0,009 ha žemės.

SKUNDAS

24. Pareiškėja skundėsi pagal Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnį, kad 0,6857 ha žemės sklypas jai nebuvo grąžintas natūra.

TEISĖ

25. Pareiškėja skundėsi, kad valstybės institucijos pažeidė jos teises, nes neatkūrė jai nuosavybės teisių natūra į dalį motinos uošvio žemės. Ji rėmėsi Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsniu, kuriame teigiama:

„Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe. Iš nieko negali būti atimta jo nuosavybė, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra būtina visuomenės interesams ir tik įstatymo nustatytais sąlygomis bei vadovaujantis bendraisiais tarptautinės teisės principais.

Tačiau ankstesnės nuostatos jokia būdu neriboja valstybės teisės taikyti tokius įstatymus, kokius, jos manymu, jai reikalingi, kad ji galėtų kontroliuoti nuosavybės naudojimą atsižvelgdama į bendrąjį interesą arba kad garantuotų mokesčių, kitų rinkliavų ar baudų mokėjimą.“

A. Šalių pastabos

26. Vyriausybė teigė, kad pareiškėja neturėjo „nuosavybės“ Pirmojo protokolo 1 straipsnio požiūriu. Vyriausybė pažymėjo, kad nors VMSA nustatė žemės ribas, VAVA vis tiek turėjo priimti sprendimą atkurti nuosavybės teises pareiškėjai, o šis sprendimas nebuvo priimtas. Vyriausybė taip pat teigė, kad pareiškėjos reikalavimas taip pat negali būti laikomas pagrįstu „teisėtu lūkesčiu“, nes atitinkamos Lietuvos teisės aktų nuostatos neleido pareiškėjai tikėtis, kad 0,6857 ha žemės sklypas jai bus gražintas natūra. Nebuvo jokio nacionalinių teismų sprendimo, įpareigojančio VAVA nustatyti 0,6857 ha sklypo ribas. Taigi Vyriausybė teigė, kad peticija *ratione materiae* nesuderinama su Konvencijos nuostatomis.

27. Vyriausybė taip pat teigė, kad pareiškėja nepasinaudojo vidaus teisinės gynybos priemonėmis, nes ji galėjo reikalauti atlyginti neturtinę žalą, padarytą tariamai neteisėtais valdžios institucijų veiksmais, konkrečiai – neteisėtu žemės sklypo ribų nustatymu ir neveikimu laiku bei įsakymo pakeitimu, kai žemės sklypo ribos buvo nustatytos neteisėtai.

28. Pareiškėja teigė, kad ji turėjo daugiau nei tik viltį, jog jos nuosavybės teisės į 0,6857 ha žemės sklypą bus atkurtos natūra. 1992 m. ji paprašė atkurti nuosavybės teises į šį konkretų sklypą ir visus tuos metus toliau atitiko nacionalinės teisės reikalavimus. Be to, nacionalinės valdžios institucijos kelis kartus patvirtino, kad jos nuosavybės teisės į šį žemės sklypą bus atkurtos natūra (žr. šio nutarimo 7 punktą).

29. Be to, pareiškėja teigė, kad ji panaudojo visas jai prieinamas vidaus teisinės gynybos priemones.

B. Teismo vertinimas

30. Teismas nemano, kad reikia nagrinėti Vyriausybės prieštaravimus dėl nesuderinamumo *ratione materiae* ir vidaus teisinės gynybos priemonių

nepanaudojimo, nes ši byla bet kuriuo atveju yra nepriimtina dėl piktnaudžiavimo peticijos teise dėl šių priežasčių.

31. Teismas pakartoja, kad peticijos atmetimas dėl piktnaudžiavimo peticijos teise yra išimtinė priemonė. Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies a punkte vartojama sąvoka „piktnaudžiavimas“ suponuoja, kad asmuo savo teisėmis naudojasi kenksmingu būdu ir ne pagal jų paskirtį (žr. *Miroļubovs ir kiti prieš Latviju*, Nr. 798/05, § 62, 2009 m. rugsėjo 15 d., ir *Šumbera prieš Čekijos Respubliką* (nutarimas), Nr. 36687/09, 2013 m. rugsėjo 17 d.). Peticija gali būti atmesta kaip piktnaudžiavimas pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies a punktą, jeigu, be kitų priežasčių, ji buvo sąmoningai pagrįsta tikrovės neatitinkančiais faktais (žr. *Varbanov prieš Bulgariją*, Nr. 31365/96, § 36, ECHR 2000-X). Neišsami ir todėl klaidinanti informacija taip pat gali būti laikoma piktnaudžiavimu peticijos teise, ypač jei informacija yra susijusi su pačia bylos esme ir nebuvo pateiktas pakankamas paaiškinimas, kodėl ši informacija nebuvo atskleista (žr. *Hadrabová ir kiti prieš Čekijos Respubliką* (nutarimas), Nr. 42165/02 ir 466/03, 2007 m. rugsėjo 25 d., ir *Liuiza prieš Lietuvą*, Nr. 13472/06, § 52, 2012 m. liepos 31 d.). Teismas taip pat pakartoja pastabas, kad tais atvejais, kai vykstant Teisme nagrinėjamam procesui įvyksta svarbūs pokyčiai ir pareiškėjas, nepaisydamas savo pareigos, numatytos Teismo reglamente, apie tai neinformuoja Teismo, taip užkirsdamas kelią Teismui spręsti bylą žinant visus faktus, peticija gali būti atmesta dėl piktnaudžiavimo peticijos teise (žr. bylą *Gatto prieš Italiją* (nutarimas), Nr. 19424/08, § 29, 2016 m. kovo 8 d., ir jame nurodytą Teismo praktiką).

32. Teismas pažymi, kad pareiškėja proceso metu nacionaliniame teisme ir Teisme teigė, jog ji negalėjo atkurti nuosavybės teisių į 0,6857 ha žemės sklypą natūra.

33. Teismas pastebi, kad pareiškėja neinformavo Teismo apie tai, kad 2011 m. jai buvo atkurtos nuosavybės teisės natūra į du atitinkamai 0,1793 ha ir 0,2959 ha žemės sklypus, kad buvo nuspręsta jai išnuomoti 0,026 ha žemės sklypą ir kad buvo priimtas sprendimas atkurti jai nuosavybės teises perduodant jai lygiavertį miško plotą (žr. šio nutarimo 16, 20 ir 23 punktus). Teismas taip pat pažymi, kad pareiškėja neinformavo Teismo apie jokių vėlesnius jos situacijos pokyčius (žr. šio nutarimo 15–23 punktus).

34. Teismas pažymi, kad pareiškėja nepateikė jokio įtikinamo paaiškinimo, kodėl neinformavo Teismo apie tolesnę nuosavybės teisių atkūrimo proceso eigą. Teismas mano, kad ši informacija susijusi su pačia bylos esme, nes nuosavybės teisės į didžiąją dalį žemės jau buvo atkurtos koku nors būdu pareiškėjai, išskyrus likusį 0,12 ha sklypą, kurį ji pati prašė valdžios institucijų neįtraukti į lygiaverčio miško plotą, nes norėjo gauti žemės sklypą individualiai statybai (žr. šio nutarimo 19 punktą). Todėl Teismas mano, kad šie faktai yra tiesiogiai susiję su šia peticija, sprendžiant klausimą dėl pareiškėjos aukos statuso Konvencijos 34 straipsnio požiūriu ir,

jei būtų nustatytas pažeidimas, dėl teisingo atlyginimo, kuris gali būti priteistas pagal Konvencijos 41 straipsnį.

35. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Teismas mano, kad pareiškėjos elgesys prieštarauja individualios peticijos teisės tikslui (žr. *mutatis mutandis* minėtą nutarimą *Hadrabová ir kiti*). Todėl peticija turi būti atmesta dėl piktnaudžiavimo peticijos teise pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

Dėl šių priežasčių Teismas vienbalsiai

skelbia peticiją nepriimtina.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2017 m. rugsėjo 28 d.

Andrea Tamietti
Kanclerio pavaduotojas

Paulo Pinto de Albuquerque
Pirmininkas